

6. 1. 2011

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Chudý či bohatý - dostane stejnou pokutu?

Před časem jsem se setkal se zajímavým dotazem, zda musí správní úřad při ukládání pokuty za tzv. jiný správní delikt (např. podle zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí) přihlídnout k majetkovým poměrům pachatele?

Jelikož jde o otázku v poslední době v ČR nejen mezi právníky a ekonomy hojně diskutovanou, a přesahující samozřejmě meze v otázce zmíněného zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí budeme se jí zabírat i v následujícím textu.

Co je to vlastně tzv. jiný správní delikt ?

Správní delikty dělíme na přestupky a tzv. „jiné správní delikty“, kterým se budeme nyní věnovat. Připomeňme, že jiné správní delikty nejsou (a vlastně ani z povahy věci ani nemohou být) kodifikovány, takže jejich úprava se nachází v řadě jednotlivých zákonů.

Např.: Zákon č. [133/2000](#) Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů (zákon o evidenci obyvatel), nebo zákon č. [326/2004](#) Sb., o rostlinolékařské péči a o změně některých souvisejících zákonů nebo zákon č. [99/2004](#) Sb., o rybníkářství, výkonu rybářského práva, rybářské strážní, ochraně mořských rybolovných zdrojů a o změně některých zákonů (zákon o rybářství), nebo citovaný zákon č. [38/2004](#) Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí a o změně živnostenského zákona (zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí) a celá řada dalších.

Konkrétní příklad správního deliktu dle citovaného zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích: Právnícká nebo podnikající fyzická osoba se jako pojišťovací zprostředkovatel nebo samostatný likvidátor pojistných událostí dopustí správního deliktu tím, že: např. vyžaduje od osoby, která se má podílet na zprostředkovatelské činnosti v pojišťovnictví, složení vstupního poplatku jako podmínky výplaty příštích odměn za tuto činnost, nebo další delikt: odměny osoby, která se má podílet na zprostředkovatelské činnosti v pojišťovnictví, odvozuje od získání dalších osob pro tuto činnost, které takto získal.[1]

Soudy říkají správním orgánům: zohledněte majetkové poměry pachatele

Ve shodě s relativně novou avšak do značné míry ustálenou českou judikaturou, in concreto s judikaturou Ústavního soudu (např. Pl. ÚS 3/02, Pl. ÚS 38/02, I. ÚS 416/04), jakož i s judikaturou Nejvyššího správního soudu (usnesení rozšířeného senátu NSS ze dne 20. 4. 2010, sp. zn. 1 As 9/2008)[2] je správní orgán, ukládající sankci, povinen přihlídnout v nezbytném rozsahu také k osobním a majetkovým poměrům pachatele.

Musíme zde podtrhnout, že judikatura toto ukládá i v případech, kdy takový požadavek ze zákona přímo nevyplývá.

Tam, kde zákon s poměry pachatele jako se zvláštním hlediskem pro určení výše pokuty nepočítá,

měla by informace o majetkové situaci pachatele působit jako, slovy rozšířeného senátu NSS, "záchranná brzda". Tedy pomyslný legální záchranný kruh, jenž má být tonoucímu správnímu delikventovi poskytnut jen, a to si zdůrazněme, výjimečně!

A to až ve chvíli, kdy hrozí natolik značný peněžitý trest, že by mohla mít pro pachatele správního deliktu z ústavního hlediska nepřipustný likvidační ráz.

Správní orgán se tedy nebude muset při ukládání pokuty za jiné správní delikty, u nichž zákon neupravuje zvláštní kritérium v podobě osobních a majetkových poměrů pachatele, zabývat podrobným zjišťováním těchto poměrů tam, kde bude s ohledem na výši do úvahy přicházející pokuty a na základní poznatky o osobě pachatele, které vyplynuly z dosavadního průběhu správního řízení, zřejmé, že nehrozí existenční ohrožení pachatele či jeho podnikání.

Naopak tam, kde si závažnost spáchaného deliktu či další relevantní okolnosti vyžádají v rámci rozmezí, které zákon pro daný delikt předpokládá, takovou intenzitu sankce, že nebude možné riziko likvidačního působení pokuty na osobu pachatele bez dalšího vyloučit, bude nutné, aby se správní orgán zjišťováním osobních a majetkových poměrů pachatele důkladněji zabýval a přihlédl k nim do té míry, aby výsledná pokuta byla sice citelným zásahem do jeho majetkové sféry, nikoli však zásahem vzhledem ke svému účelu nepřiměřeným, který má likvidační účinky.

Ve vlastním zájmu poskytujeme součinnost

Je nepopiratelnou skutečností, že legální pravomoci správního orgánu ke zjišťování osobních a majetkových poměrů účastníka řízení o jiném správním deliktu jsou do určité míry „skromné“. Třebaže se podstatně neliší od pravomocí správního orgánu v řízení o přestupku a s výjimkou možností prolomení bankovního tajemství (viz § 8 trestního řádu) ani od pravomocí soudu v řízení trestním. Bude tedy záležet především na účastníku řízení, zda řádně poskytne součinnost. Tedy že správnímu orgánu poskytne základní údaje o svých osobních a majetkových poměrech a tyto také věrohodným způsobem doloží či umožní správnímu orgánu, aby si potvrdil jejich skutečnou pravdivost např. tím, že zbaví pro tento účel výše zmíněné orgány veřejné moci mlčenlivosti. Pokud tak účastník řízení neučiní a naopak odmítne poskytnout správnímu orgánu v tomto ohledu dostatečnou součinnost, bude správní orgán oprávněn vyjít pouze z informací, jenž vyplynuly z dosavadního průběhu správního řízení a které si správní orgán může zjistit bez spolupráce s účastníkem řízení.

Majetek pachatele - ale k jakému datu ?

K jakému datu ovšem osobní a majetkové poměry pachatele vlastně posuzovat?

Ke dni spáchání nebo ke dni kdy jest správní delikt správním úřadem posuzován? NSS zde tvrdí, že správní orgán by měl přitom hodnotit osobní a majetkové poměry pachatele správního deliktu ke dni svého rozhodování, nikoliv k okamžiku spáchání deliktu..... Zcela obdobně by měl výši pokuty posuzovat i správní soud, a to ať už v rámci samotného soudního přezkoumání výše pokuty na základě námitek uplatněných v žalobě směřující proti rozhodnutí správního orgánu o uložení pokuty či při posouzení zvláštního návrhu žalobce na moderaci trestu ve smyslu § 65 odst. 3 a § 78 odst. 2 s. ř. s.

S předestřeným názorem NSS souhlasím, kdyby bylo na věc nahlíženo obráceně, mohlo by např. dojít k takřka absurdní situaci, že v případě, že by se pachatelovy majetkové poměry od času spáchání správního deliktu zlepšily a vysoká pokuta by přesto nemohla být uložena. A stejně tak opačně, pokud by pachatel (FO či PO) v mezidobí mezi okamžikem spáchání deliktu a správním rozhodnutím výrazně „zchudnul“ stala by se pro něj sankce ještě více likvidační, což je přirozeně proti smyslu jak

zmíněného vlastního judikátu NSS, tak i prejudikatury ÚS ČR.

Jinak v souladu s doktrínou i judikaturou musím konstatovat, správní trest, má-li být účinný, musí přijít co nejrychleji po spáchání činu.. Takže v ideálním případě by nemělo docházet k velké časové prodlevě mezi dnem spáchání deliktu a dnem kdy je správní delikt správním úřadem posuzován. A tudíž ani k velkým změnám v majetkových poměrech pachatele.

Co na to ESLP ? Nejdeme proti evropským trendům?

Z rozhodovací praxe Evropského soudu pro lidská práva (ESLP) k záležitosti „likvidačních pokut“ připomeňme zejména jeho rozsudek ze dne 11. 1. 2007, (Mamidakis proti Řecku) [3] , z něhož mj. plyne , že přílišná pokuta může být takovým omezením vlastnického práva, které je nepřiměřené sledovanému cíli, a je tudíž v rozporu s čl. 1 Dodatkového protokolu č. 1 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod.

Hlavně rozumně...

Na závěr je myslím dobré připomenout, že dle názírání Nejvyššího správního soudu je povinnost správního orgánu zkoumat majetkové poměry přestupce a zamezit tak likvidační výši ukládané sankce o to důraznější v případech, kdy přestupce má postavení fyzické osoby - nepodnikatele. Avšak současně nezapomínejme, že by mělo jít jen o mimořádný instrument, jak jsem již naznačil výše, že by uložená pokuta měla opravdu nepřípustný likvidační ráz, nikoliv, že by správním delikventem byla vnímána jen jako silně nepříjemná ! Dle sdělení jednoho správního úředníka autorovi tohoto článku se v praxi vyskytla i reakce na pokutu ve výši 2000 Kč (slovy dva tisíce korun) , že byla vnímána jako likvidační. I zde platí okřídlené, že k (právním) věcem nutno přistupovat rozumně.

JUDr. Petr Kolman, Ph.D.
VŠ pedagog a právník (Brno)

[1] K teoretickému vymezení tzv. jiných správních deliktů blíže např. Průcha P.: Správní právo:Obecná část, MU Brno, str.213 či Mates,P.a kol.: Základy správního práva trestního, 2.vydání, Praha, C.H.Beck, s.69 a násl.

[2] Nebo též jud. NSS 9 As 46/2010 - 97 ze 21.10.2010 nebo jud. NSS 5 As 3/2010 - 63 ze 17.9.2010

[3] ESLP - Mamidakis proti Řecku - 11. 1. 2007, Stížnost č. 35533/04

Další články:

- [Nepravomocné povolení stavby a změna územního plánu](#)
- [Letiště a letecké stavby](#)
- [Nejvyšší správní soud vymezuje nové hranice zneužití práva u běžných nákladů na reklamu](#)
- [Limity dohledu nad výkonem znalecké činnosti](#)
- [Stavebníci získávají od roku 2026 silnější pozici v soudních sporech o povolení stavby](#)
- [Novela zákona o spotřebitelském úvěru: zásadní regulatorní přelom, který změní finanční trh i praxi poskytovatelů spotřebitelských úvěrů](#)
- [Regulace cen taxislužby v roce 2026: co se mění a jaké mají obce možnosti?](#)
- [Jaké klíčové změny přináší návrh novely stavebního zákona?](#)
- [Nový zákon o zbraních a střelivu](#)
- [Novela zákona o pyrotechnice: likvidace profesionálů namísto zmírnění negativních vlivů](#)
- [Nový zákon o zbraních – hlavní a vedlejší držitelé a změny v posuzování zdravotní způsobilosti](#)